

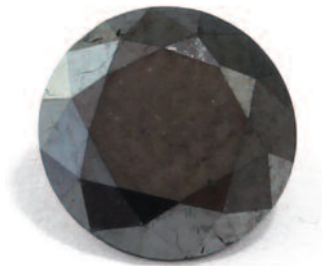
Azok a feketék...

Mindig nagy levegőt veszek, amikor a gyémántnak látszó fekete kövek vizsgálatába kezdek. A feladat nem egyszerű, és időigényes, hiszen fekete gyémántokkal gyakran bolondulnak meg a teszterek, a műszerek, és sokszor egymásnak ellentmondó mérési eredményeket kapok.

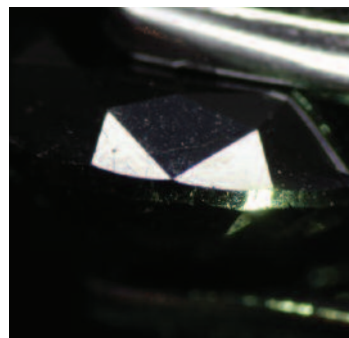
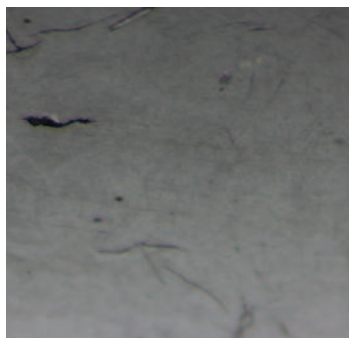
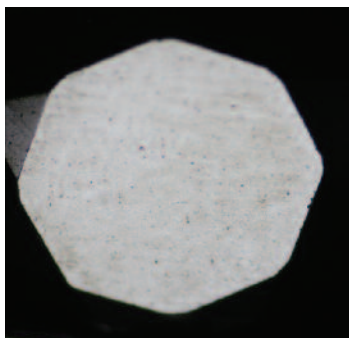

A három fekete kő egyszerre érkezett a laborba, az egyikük a jaipuri (India) GRS Gem Testing Lab tanúsítvánnyal. A megbízóm akart meggyőződni arról, hogy a fekete kő valóban az a fekete gyémánt, amely szerepel a tanúsítványban. A tanúsítvány szerint, a 0,68 ct tömegű, fekete színű, kerek briliáns csiszolású kő természetes gyémánt, törésmutató értéke 2,417, sűrűsége 3,52 g/cm³, mint ahogy a nagykönyvben meg van írva, és mikroszkópban látni lehet úgynevezett „fingerprint” zárványokat, vagyis magyarul: „rovarszárnyakat”. Az utóbbin különösen meghökkenve, hiszen e típusú zárványok víztartalmúak, és soha nem fordulnak elő gyémántban, megkezdtem a vizsgálatot.

Fekete gyémánt 0,68 ct

Mérési eredmények: A kő tömege 0,68 ct, mérete 5,75-5,73x3,03 mm. Gyémántteszter: gyémánt, moissanit-teszter: moissanit. Reflexiós index: 109, IR-törésmutató: 2.650, sűrűség: 3,50 g/cm³ hidrosztatikai mérlegen. A mért törésmutató értéke lényegesen eltér a tanúsítványban megadott 2,417 értéktől és korrelációban van a mért magas reflexiós indexszel. Mikroszkópos vizsgálat: reflektált fényben sima felület, felszínén látható repedésekkel; éles, egy pontba futó fazetták élei; rengeteg fekete színű, nagyméretű zárvány; nem opak, a kőbe be lehet látni, de a sok zárvány miatt nem lehet átlátni.

Fekete gyémánt reflektált fényben, tábla felül és oldalról. Nagyítás 20x (bal) és 60x (közép)

A mért sűrűség és a mikroszkópban megfigyelt jellegzetességek mutatják, hogy a vizsgált kő természetes gyémánt. A gyémánt tankönyvi 2,417 törésmutató értéke a szabályos, nem deformált kristályrács szerkezetével rendelkező gyémántokra vonatkozik. A természetben a fekete színű gyémántok nagyon ritkák, a kereskedelmi forgalomban levő fekete gyémántok többsége ugyanis színkezelt, erősen hevített kő. Ezek eredetileg fehér, nagyon zárványos, nem ékszer minőségű kövek. Az erős, tartós hevítés hatására fellépő kristályrács-deformációk, rácshibák változtatják a törésmutató értéket.

Amíg a gyémántteszter a hővezető képesség alapján megkülönbözteti a gyémántokat, a moissanit-teszter elektromos vezetőképességet mér, és ez alapján tesz különbséget moissanit és gyémánt között, hiszen a gyémánt szigetelő és nem vezeti az elektromos áramot. Erős hevítés hatására a színkezelt fekete gyémántok vezetik az áramot és a moissanit-teszter moissanit-ként jelzi azokat. A természetes színű fekete gyémántot viszont a moissanit-teszter is gyémántnak fogja jelezni. A fentiek alapján a vizsgált kő helyes besorolása: fekete, színkezelt, természetes gyémánt és nem a tanúsítvány szerinti természetes fekete gyémánt. A különbség nagyon lényeges, hiszen a szín eredete a színes gyémántoknál, és így a fekete gyémántoknál is az ár fő meghatározó tényezője:

	0.50 carat		1.00 carat		2.00 carat		3.00 carat	
	Per carat	Per gyémánt	Per carat	Per gyémánt	Per carat	Per gyémánt	Per carat	Per gyémánt
Színkezelt fekete gyémántok	\$200	\$100	\$300	\$300	\$400	\$800	\$500	\$1,500
Természetes fekete gyémántok	\$2,000	\$1,000	\$3,000	\$3,000	\$3,000	\$6,000	\$3,000	\$9,000
Színtelen fehér gyémántok MB-H-S11	\$2,900	\$1,450	\$6,500	\$6,500	\$11,000	\$22,000	\$14,500	\$43,500

Az árak és az árányok tájékoztató jellegűek!

A természetes fekete gyémántokhoz tartozik a karbonádó is, a szemcsés szerkezetű, mikrokristályos méretű gyémántokat tartalmazó, porózus, opak ásvány. Karbonádót először Braziliában a 18. században találtak alluviális lerakódásokban, és a neve a brazil „karbo” (azaz szén) szóból ered, mivel az ásvány külsőleg hasonlít a közönséges szénre. A karbonádó zárványként - a szén mellett - tartalmazhat magnetitet, hematitet, elemi vasat és rezet.

A gyémánt e polikristályos változatát kizárólag az iparban hasznosították csiszolóanyagként egészen addig, amíg divatba nem jöttek a fekete gyémántos ékszerek. Polikristályos szerkezetének köszönhetően, a karbonádó rendkívül kemény anyag, mikrokristályos random elhelyezkedésű, így a keménysége nem függ az iránytól és a hagyományos csiszolási technikával nem lehet megfazztatni. Csiszolása az ékkő alkalmazásához lézerek segítségével történik.

10,31 ct nyers karbonádó

0,85 és 1,23 ct fekete szintetikus moissanit-aggregátumok

A másik két fekete kő gyémántutánzatnak bizonyult, egy beszerzési helyről származtak és teljesen megegyező tulajdonságokkal rendelkeztek, azért elég csak az egyiknek megmutatni a jellegzetes ismérveit. Mérési eredmények: Kő tömege 1,23 ct, mérete 6,41-6,41x4,85 mm, félig fémes fényű kerek briliáns. Gyémántteszter: fémjelzés, moissanit-teszter: fémjelzés. Reflexiós index: 110, IR-törésmutató: 2,710, sűrűség: 3,04 g/cm³ hidrosztatikai mérlegen. Mikroszkópos vizsgálat: apró szemcsés szerkezet; kerekített, kissé kopott fazettaélek nem egy pontba futnak, puha anyagot jeleznek; teljesen opak; reflektált fényben nem homogén összetételű, hanem aggregátum: sötétszürke színű mátrixban láthatók a közbenső magas fényű foltok.

Fekete szintetikus moissanit-aggregátum foltos szerkezete reflektált fényben, tábla felül és oldalról. Nagyítás 20x (bal) és 60x (közép)

A Raman-spektroszkópia mérésekkel igazolták (Gem&Gemology, Spring 2011., LabNotes, 54-55.), hogy a sötét színű mátrix szintetikus moissanit, a magas fényű foltok pedig kicsapódott kristályos szilícium. A kicsapódott, nagyobb mennyiségű szilícium felelős a moissanit 3,22 g/cm³ specifikus sűrűségéhez képest mért sűrűség alacsonyabb értékért. Ezt az anyagot az úgynevezett PVT-(physicalvaportransport) technológiával nagy mennyiségekben gyártják Kínában.

TERMÉSZETES FEKETE GYÉMÁNT UTÁNZATAI:

Változat és megjelenési éve ékszeriparban	Refrakciós index	Reflexiós index	Fajlagossűrűség	Keménység	Beazonosítási lehetőségek
Szintetikus moissanit 1996	2,648–2,691	100–116	3,22	9 1/4	fazetták élei reflektált fényben kékes árnyalatú, polírozási jegyek/vonalak mindig egy irányban helyezkednek, tömör opak szerkezet
Börkarbid 2013	magas, fény refraktométerrel negatív olvasat		2,43	>9	félig fémes fénye, alacsony sűrűsége
NPD* szintetikus gyémánt 2014	2,417	87-96	3,52 ±	10	áttetsző, sárgás-barnás színű, bőséges szénzárványok, azonosítása kombinált spektroszkópiai módszerekkel

*NPD - nano-polycrystalline diamond, azaz nano méretű kristályokból álló polikristályos gyémánt, a természetes karbonádó szintetikus megfelelője.

A fekete színű gyémántok vizsgálata, az utánzatoktól való megkülönböztetése összetett, nagy körülményeket igénylő folyamat. Ahogy láttuk, ilyenkor különösen fontos emlékezni, hogy egy mérés nem mérés, egy módszer nem módszer.

GemSztár
Drágakővizsgáló Laboratórium

1089 Budapest, Gaál Mózes u. 5-7., II. em. 214.
Tel.: +36 1/210-9151 +36 20/932-5209
info@gemlab.hu www.gemlab.hu